

ПІДХОДИ ДО ЗБЕРЕЖЕННЯ ЗДОРОВ'Я ЗАЙНЯТИХ В СФЕРІ АГРОПРОМИСЛОВОГО КОМПЛЕКСУ

Аналізуються проблеми збереження здоров'я і формування здорового способу життя працівників сфери агропромислового комплексу. Окреслюються напрямки поліпшення ситуації.

Анализируются проблемы сохранения здоровья и формирования здорового образа жизни работников сферы агропромышленного комплекса. Очерчиваются направления улучшения ситуации.

The problems of saving of health and forming of healthy way of life of workers of sphere of agroindustrial complex are analyzed. Directions of improvement of situation are outlined.

На сьогоднішній день світова наука відносить проблему здоров'я до глобальних проблем людства, від вирішення яких залежить збереження цивілізації на планеті Земля. У цьому контексті будь-які публікації, які присвячені висвітленню проблем індивідуального й суспільного здоров'я та формування здорового способу життя на рівні світової спільноти, населення країни, регіону, окремого поселення чи галузі є надзвичайно актуальними.

Зазначимо, що збереження здоров'я населення, зайнятого в агропромисловому комплексі, є справді надзвичайно складною проблемою. Це підтверджується даними Міністерства охорони здоров'я України, які засвідчують недостатній рівень розвитку охорони здоров'я у сільській місцевості, а саме:

- Загальна кількість фельдшерсько-акушерських пунктів (ФАПів) в Україні на 05.12.2005 року складала 15489. Ці ФАПи повинні бути реорганізовані у сільські лікарські амбулаторії АСМ або в амбулаторії сімейного лікаря. У 2006 р. заплановано реорганізувати в лікарські амбулаторії 326 ФАПів.

- На сьогодні 269 сіл з населенням від 500 до 1000 чоловік не мають лікувальних закладів.

- В регіонах є плани створення ФАПів у селах до 2010 року. Відповідно до цих планів у 2006 році ФАПи мають бути створені у 116 населених пунктах і 200 — в наступні 3 роки.

- На матеріально-технічне переоснащення закладів охорони здоров'я в сільській місцевості (йдеться про ФАПи, лікарські амбулаторії та ЦРЛ) у бюджеті 2006 року закладено 250 млн. грн (у 2005 р. – 58 млн.), з них 210 млн. грн на обладнання та 40 млн. грн – на автомобілі. Ці гроші будуть надані місцевим бюджетам у вигляді субвенцій. Місцевій владі легше, ніж МОЗ визначити що саме потрібно конкретному ФАПу або сільській амбулаторії.

- Вже до кінця першого кварталу 2005 року кожна центральна районна лікарня повинна була отримати комплект обладнання на суму від 300 до 500 тисяч грн, а кожна обласна дитяча лікарня - реанімобіль та обладнання для реанімації новонароджених.

- МОЗ працює над вирішенням кадрових проблем, зокрема забезпеченням сільських амбулаторій та ФАПів лікарями, через цільовий набір на навчання: передбачено в 2006 р. у вищі медичні заклади здійснити набір абітурієнтів, що проживають у сільській місцевості.

Відомо, що працівники сфери агропромислового комплексу не завжди могли вчасно отримати медичну допомогу. Враховуючи це, Міністерством охорони здоров'я розроблено схему проведення оглядів, яка передбачає профілактичний огляд кожного мешканця сільської місцевості та направлення (у разі потреби додаткового діагностування та консультування) до районних лікарень і в подальшому - до спеціалізованих закладів. При цьому, передбачено розробку в кожному регіоні плану проведення профілактичних оглядів, діагностування захворювань та надання медичної допомоги сільському населенню на різних рівнях: первинному - ФАПи, сільські амбулаторії, вторинному - районні лікарні, третинному - спеціалізовані медичні заклади, науково-дослідні інститути.

Наголосимо, що часто працівникам сфери АПК потрібна спеціалізована допомога, що пов'язано як з специфічними умовами праці, так і з несприятливою екологічною ситуацією в місцях здійснення ними трудової діяльності. Адже, саме при виконанні різноманітних сільськогосподарських робіт працівники часто зазнають впливу різноманітних отруйних речовин, зокрема пестицидів. Їх спільний тривалий та різносторонній вплив, згубні наслідки іноді одразу не помітні. Отже, для збереження здоров'я працівників агропромислового комплексу дуже важливо реалізувати комплекс заходів щодо екологічної безпеки. Під екологічною безпекою розуміють такий

стан системи “природа – техніка – людина”, котрий забезпечує збалансовану взаємодію природних, технічних та соціальних систем, формування природно-культурного середовища, що відповідає санітарно-гігієнічним, естетичним та матеріальним потребам жителів кожного регіону Землі при збереженні природно-ресурсного та екологічного потенціалу природних систем і здатності біосфери в цілому до саморегулювання. Важливою складовою екологічної безпеки є стан захищеності особистості, суспільства та держави від загроз, що створюються стихійними лихами та техногенними чинниками [1].

Зазначимо, що стан захищеності людини в сільській місцевості ускладнюється тим, що інтереси людини щодо збереження здоров'я приходять в суперечність з інтересами щодо результатів діяльності. Адже, для людини найбільш оптимальним є співвідношення температури в межах 20-24°C, вологості повітря – 50-60%, а для росту і розвитку рослин найсприятливішими є більш високі температури та підвищена висока вологість. Тому проблема збереження здоров'я працівників сфери агропромислового комплексу тісно пов'язана з розв'язанням проблеми знаходження компромісів у згаданому вище плані при виконанні сільськогосподарських робіт.

Безумовно, пошук компромісів суттєво пов'язаний з поінформованістю населення про стан довкілля. Ось чому так важливо систематично отримувати інформацію про стан довкілля та захворюваність населення. В науковій літературі є обґрунтовані пропозиції щодо створення інформаційних систем. Наприклад, І.Р.Голубев та інші дослідники (1981 р.) порушують питання про створення інформаційної системи “здоров'я населення – навколишнє середовище” – ЗН–НС, дані для якої можуть бути зібрані через державну статистичну звітність. Найважливіші дані в такій системі - показники про забруднення навколишнього середовища, стан здоров'я населення. Ці дані повинні бути оброблені, проаналізовані та доведені до населення. Матеріали про стан здоров'я населення, що змінюється у зв'язку із забрудненням навколишнього середовища, є надзвичайно важливими для розробки системи заходів, спрямованих як на поліпшення екологічної ситуації, так і на примноження кількості здоров'я.

Ще однією серйозною проблемою є питання формування здорового способу життя працівників сфери агропромислового комплексу. Ця проблема ускладнюється надзвичайно слабо розвиненою спортивною інфраструктурою у сільській місцевості.

Зазначимо, що в Україні особливо активізувалася діяльність з формування здорового способу життя населення з 1998 р., відколи відповідно до «Меморандуму про взаєморозуміння між Урядом України та Урядом Канади» стосовно Канадської програми співробітництва в Україні почав реалізуватися проект «Молодь за здоров'я. Україна-Канада», фінансування якого взяла на себе Канадська агенція міжнародного розвитку, а управління і координацію - Канадське товариство міжнародної охорони здоров'я. Партнерами з українського боку стали Київська міська державна адміністрація, Міністерство освіти і науки України, Міністерство охорони здоров'я України, Державний комітет молодіжної політики, спорту і туризму України, Український інститут соціальних досліджень, деякі інші державні і громадські організації. Перші результати проекту оприлюднені Міжнародною науковою конференцією «Молодь за здоров'я», яка відбулася в Києві у листопаді 2000 р.

У звіті названого проекту конкретизується зміст поняття «здоровий спосіб життя (ЗСЖ)», під яким пропонується розуміти все в людській діяльності, що стосується збереження і зміцнення здоров'я, все, що сприяє виконанню людиною своїх людських функцій через посередництво діяльності по оздоровленню умов життя - праці, відпочинку, побуту. При цьому, складові ЗСЖ включають різноманітні елементи, що стосуються всіх сфер здоров'я - фізичної, психічної, соціальної і духовної. Наголошується, що найважливіші з них - харчування (в тому числі якісна питна вода, необхідна кількість вітамінів, мікроелементів, протеїнів, жирів, вуглеводів, спеціальних продуктів і харчових добавок), побут (якість житла, умови для пасивного і активного відпочинку, рівень психічної і фізичної безпеки на території життєдіяльності), умови праці (безпека не тільки у фізичному, а й у психічному аспекті, наявність стимулів і умов професійного розвитку), рухова активність (використання засобів фізичної культури і спорту, різноманітних систем оздоровлення, спрямованих на підвищення рівня фізичного розвитку, його підтримку, відновлення після фізичних і психічних навантажень). Неабияке значення для ЗСЖ мають інформованість людей і можливість доступу до спеціальних профілактичних процедур, здатних протидіяти природному процесу старіння, належних екологічних умов, достатньої системи охорони здоров'я. Крім того, існує багато інших складових ЗСЖ, що стосуються переважно не тільки фізичного і психічного, а й соціального і духовного здоров'я (відсутність шкідливих звичок, пануюча світоглядна установка на пріоритетну цінність здоров'я тощо) [1].

Сказане засвідчує, що в країні необхідна спеціальна програма формування здорового способу життя населення, яке проживає у сільській місцевості.

Висновки

1. Проблема збереження здоров'я працівників агропромислового комплексу набула в наш час загальнодержавного значення і повинна розглядатися як така, що становить небезпеку подальшому відтворенню генофонду нації. Її вирішення повинно супроводжуватися поліпшенням функціонування та збільшення потужності й розширення мережі охорони здоров'я у сільській місцевості.

2. Формування здорового способу життя населення, що проживає в сільській місцевості, - це складний, багатогранний процес, що потребує реалізації відповідної державної політики.

3. Знання і практичні навички з формування здорового способу життя вимагають функціонування інформаційних систем, які дозволять керуватися при розробці і прийнятті управлінських рішень на всіх рівнях усіх гілок влади, усіх галузей державного сектора.

4. Найбільш ефективний спосіб втілення світоглядних цінностей здоров'я в свідомість населення - це об'єднання зусиль владних структур і окремих організацій. При цьому, дуже важливо, щоб ці цінності стали нормою в сфері життєдіяльності кожного мешканця України.

ЛІТЕРАТУРА

1. Проект «Молодь за здоров'я. Україна-Канада». – К.: ЦІР ІГМЕ АМН України, 2001.

Л.Я. ЧЕХОВСЬКА

ВПЛИВ ВОДНОГО СПОРЯДЖЕННЯ НА БЕЗПЕКУ ВОДНИХ МАНДРІВОК

Розглядається проблема застосування рятувальних жилетів різного об'єму (8л, 20л, 36л) при подоланні складних водних перешкод. Дослідження проводилися з метою підвищення рівня безпечності водних походів. На основі проведеного експерименту розроблено рекомендацій щодо використання спеціалізованого спорядження.

Рассматривается проблема применения спасательных жилетов разного объема (8л, 20л, 36л) при преодолении сложных водных препятствий. Исследования проводились с целью повышения уровня безопасности водных походов. На основе проведенного эксперимента разработаны рекомендации относительно использования специализированного снаряжения.

A problem is considered of application of air-jackets of different volume (8l, 20l, 36l) at overcoming of difficult water obstacles. The researches were conducted with the purpose of rise of level of unconcern of water hikes. On the basis of the conducted experiment it is developed recommendations in relation to the use of the specialized equipment.

У зв'язку із збільшенням чисельності любителів водних туристських мандрівок, поступовим зростанням складності сплавів загострилась проблема дотримання належного рівня безпеки походів. Для сучасного туризму, нажаль, є типовою ситуація відсутності контролю за організацією туристських сплавів з боку дорадчих і контрольних органів. Правова діяльність маршрутно-кваліфікаційної комісії (МКК) і контрольно-рятувальної служби (КРС) не дозволяє заборонити здійснення недостатньо підготованих мандрівників, з точки зору дотримання безпеки. Саме тому, є потреба зміни заходів, спрямованих на запобігання виникнення надзвичайних ситуацій. Найбільш дієвим у цьому напрямку, на нашу думку, є надання вичерпної і науково обґрунтованої інформації по застосуванню спеціалізованого спорядження для водних мандрівок групами туристів [2].

Окрім того, значний розвиток туристських заходів призводить до потреби універсалізації та уніфікації вимог до туристського спорядження, що використовується спортсменами, як у змагальному так і мандрівному побуті.

З початку існування водного туризму, не вщухають суперечки, щодо умов застосування рятувальних жилетів при подоланні складних перешкод. Туристи-практики мають радикально протилежні точки зору, щодо необхідності застосування “малих і велико-літражних” рятувальних жилетів. Природа виникнення аварійних ситуацій у водному туризмі така, що не дозволяє застосовувати аварію і суб'єктивну оцінку її причин для надання рекомендацій технічного застосування спорядження [3, 5, 6].